

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi/ Kırşehir Ahi Evran University

Sağlık Bilimleri Dergisi/ Journal of Health Sciences

Cilt/Volume: 8 Sayı/Issue: 1 Yıl/Year: 2024

E-ISSN: 2791-7754

Derleme Makale/Review Article

ÇOCUKLARDA YARATICILIK VE PEDIATRİ HEMŞİRELİĞİ

CREATIVITY IN CHILDREN AND PEDIATRIC NURSING

Emre USTA¹ Özlem ÇALIŞIR² Emine ERDEM³

¹ Arş. Gör., Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Kayseri, Türkiye.

² Doktora Öğrencisi, Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Kayseri, Türkiye.

³ Prof. Dr., Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Kayseri, Türkiye.

Geliş tarihi/ Date of receipt:
17 Ağu 2023

Kabul tarihi/Date of acceptance:
29 Ara 2023

Anahtar kelimeler:
Çocuk, hastaneye yatma, hemşirelik, yaratıcılık

Keywords:
Children, creativity, hospitalization, nursing

Sorumlu yazar/Corresponding author:
usta_emre_1907@hotmail.com

ÖZET

Yaratıcılık, doğuştan getirilen gizli bir güç olarak tanımlanmaktadır. Kendine özgü yaratıcılığı sayesinde çocuk, olayları yorumlayarak kendine has kelime, ses, fikir, hareket, çizgi ve renkler kullanarak iç dünyasını yansıtmaktadır. Çocukların yaratıcı potansiyellerinin gelişiminde hayal güçlerini kullandıkları oyunun önemli bir rolü vardır. Çocukların hastaneye yatışı ile hayatlarının en önemli parçası olan oyun aktiviteleri kesintiye uğramaktadır. Hastanede yatan çocuklarda hayal gücünü kullanmayı sağlayan oyunlar, çocuğun gelişimini desteklemek ve yaratıcılığını sürdürmek için kullanılabilir. Bu oyunlar aracılığıyla çocuğun hastaneye uyumu ve kendini ifade etmesi sağlanabilir. Yaratıcı oyun çocukların en üst gelişimsel potansiyellerine ulaşmalarında destekleyici bir unsur olduğu için, çocuğun hastaneye uyumunun artırılması, ağrılı girişimler ve stresli durumlarla baş etmesinde anahtar rol oynayabilir. Hemşirelerin çocukların yaratıcılık taraflarını keşfetmede aracı rolü vardır. Bu derleme makalede çocuklarda yaratıcılık konusunda pediatri hemşirelerinin rol ve sorumluluklarına dikkat çekmek amaçlanmıştır.

ABSTRACT

Creativity is defined as a hidden power that is innate. Though their self-specific creativity, the children interprets events and reflects their inner world by using self-specific words, sounds, ideas, movements, lines and colors. Play, in which children use their imagination, plays an important role in the development of their creative potential. Their play activities, which are the most important part of their lives, are interrupted in hospitalized children. Plays that enable the use of imagination can be used in hospitalized children to support the development of the child and to maintain creativity. Through these plays, the child's adaptation to the hospital and self-expression can be ensured. Since creative play is a supportive element for children to reach their highest developmental potential, play can be a key role in increasing the child's adaptation to the hospital, coping with painful interventions and stressful situations. Nurses have a mediating role in exploring the creative side of children. In this review article, it was aimed to draw attention to the roles and responsibilities of pediatric nurses in children's creativity.

Atf için/To cite: Usta, E., Çalışır, Ö., & Erdem, E. (2024). Çocuklarda yaratıcılık ve pediatri hemşireliği. *Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 8(1), 116-129.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution NonCommercial 4.0 International License.

GİRİŞ

Günümüzde toplumları ve ülkeleri diğerlerinden ayıran temel kavramlar gelişim ve kalkınmadır. Bu kavramların temel besin kaynağını eğitim oluşturmaktadır. Eğitim ve eğitim sistemleri bilgi, düşünce ve ürün konularında yaratıcı ve düşünen insanlar yetiştirmede önemlidir (Yeşilyurt, 2020). Geçmişten günümüze her dönemde yaratıcılık ve yaratıcı düşünme becerisi ilgi görmüş ve birçok felsefecinin de ilgi alanına girmiştir (Eker & Sak, 2016). Yaratıcılık sadece insanın zihninde oluşan bir düşünce değil, çok farklı kaynakların birleşmesiyle oluşan sinerjinin ortaya çıkardığı bir başarıdır (Sak, 2018). Torrance, farklı tanımları olan yaratıcılığı, sunulan bilgilerdeki sorunları ve boşlukları fark etme, fikir üretme ve akıl yürütme süreci olarak tanımlamıştır (Aksoy & Aksoy, 2023).

Yaratıcılık, çocukların doğumdan getirdiği ve doğumla birlikte gelişimine değer verilen bir düşünme becerisidir. Doğumdan itibaren dünyayı keşfetme arzusu ile başlayan fantezi, merak, deneme ve keşfetme eğilimleri çocukları yaratıcı düşünmeye itmektedir. Bu becerinin gelişmesi için çocukların erken yaşlarda desteklenmesi önemlidir (Aksoy & Aksoy, 2023). Çocuklar, öğrenme ihtiyaçlarına ve öğrenme stillerine uygun koşullarda kendilerini farklı ve özgün yollarla ifade etmelidir. Bunu sağlamak için fırsatlar sağlanmalı ve planlanacak tüm etkinlikler yaratıcılığı desteklemelidir. Bu nedenle yaratıcılık okul öncesi eğitim için çok önemlidir (Dere, 2019).

Yaratıcı düşünme, kişisel özellikler, bilişsel yetenekler, sosyal ortamlar ve öğrenme çevreleri gibi çeşitli birçok faktörden etkilenen bir süreçtir (Lucchiari ve ark., 2019). Hastalık ve hastane ortamı, çocukların psikososyal uyumlarını yaratıcı düşünme sürecini olumsuz etkileyebilecek stresli bir durum ve çevredir. Yaşanılan fiziksel hastalıklar çocukların psikososyal uyum süreçlerini etkileyebileceği gibi, hastalık ve hastaneye yatış sürecinde çocuklar aileden ayrılma, bedensel yaralanma, ağrı ve kontrol kaybı hissi de deneyimleyebilirler (Gündüz ve ark., 2016; Merck & McElfresh, 2017; Pekiğiğit ve ark., 2021; Yayan & Zengin, 2018).

Çocukların hastane ortamında geçirdikleri uzun saatler, çocukların doğal yaratıcılığını ve sözel iletişimlerini etkilemektedir. Bu nedenle çocuklar kendilerini ifade etmek için oyun, müzik, hikaye/masal gibi etkinlikleri kullanabilirler (Raybin ve ark., 2023). Özellikle duygularını ifade etmelerini ve iletişimlerini desteklemek için hemşirelerin çocuklarda, yaratıcı sanatları bir terapi olarak kullanmasının gerekliliği vurgulanmaktadır (Frygner Holm ve ark., 2020). Çocuklarda yaratıcı sanat terapisinin başa çıkmayı ve iletişimi kolaylaştırdığı (Raybin ve ark., 2020), yaratıcı oyunun hemşire-çocuk ilişkisini ve bakımdan memnuniyet düzeylerini iyileştirdiği belirtilmiştir (Teksoz ve ark., 2017). Yaratıcı oyun yöntemlerinin hastanede yatan çocuklara hemşireler tarafından rahatlıkla uygulanabileceği, çocukla güven duygusunun gelişmesine yardımcı olabileceği, iletişimi kolaylaştıracağı ve çocukların duygularını, düşüncelerini ifade etmelerine olanak tanıdığı söylenebilir. Bu derleme makalede, çocukların yaratıcılığının desteklenmesi ve sürdürülmesinde pediatri hemşirelerinin yapabileceği girişimlere dikkat çekmek amaçlamıştır.

Yaratıcılık ve Aşamaları

Yaratıcılık; henüz doğru cevabı bulunmayan sorunlara yeni çözümler, yeni yollar, yeni fikirler ve yeni buluşlar üretme yeteneğidir. Sorunlara geleneksel olmayan yollarla çözümler bulunmasıdır (Senemoğlu, 2020). İnsanların yaratıcılığını ön plana çıkartmaları için bir sorun ile karşılaşmaları beklenir.

Yaratıcılık; karşılaşılan değişik olgularda esnek, özgün, akıcı ve alışılmıştan farklı bir düşünmeyi kapsamaktadır. Yaratıcılıkta; değişen koşullara uyum sağlama yeteneği esneklik, benzersiz yanıtlar üretme şekli özgünlük, fikirlerin hızlı bir şekilde sıralanması ise akıcılık olarak tanımlanmaktadır (Senemoğlu, 2020). Corazzo yaratıcılığın özgünlük ve etkililik yoluyla geliştirilebilecek bir davranış olduğunu savunmuştur (Aksoy & Aksoy, 2023). Esneklik, özgünlük, merak, problemlere karşı hassaslık, yeniden tanımlama, kendi kendinelik

duygusu ve içgörü gibi özellikler aynı zamanda yaratıcılığın temelinde yer alan özelliklerdendir (Çeliköz, 2017; Gökalp, 2016; Onur & Zorlu, 2017; Walia, 2019).

Çocukta Yaratıcılığın Gelişimi

Yaratıcılık, çocukların doğumdan getirdiği ve doğumla birlikte gelişimine değer verilen bir düşünme becerisidir. Doğumdan itibaren dünyayı keşfetme arzusu ile başlayan fantezi, merak, deneme ve keşfetme eğilimleri çocukları yaratıcı düşünmeye itmektedir. Bu becerinin gelişmesi için çocukların erken yaşlarda desteklenmesi önemlidir (Aksoy & Aksoy, 2023). Çocukların ilgilerini, gelişim özelliklerini merkeze alan, çocuğun etkinlik, araştırmacılık ve problem çözmesine önem veren ve kararlarını ön plana çıkaran bir ortam, çocuğun yaratıcılığını besler (Senemoğlu, 2020). Yapılan bir çalışmada 5-6 yaş çocuklarda yaratıcılık düzeyleri ile problem çözme becerileri arasında ilişki olduğu belirlenmiştir (Güven & Karasulu Kavuncuoğlu, 2020).

Yaratıcılık verilen eğitimle, yaşanılan ortamlarla ve çocuğun nasıl desteklendiği ile bağlantılı olarak gelişir. Çocukların soru sormasına fırsat verme, beklenmedik farklı yanıtlarını dinleme, deneyimleme ve kendine güvenlerini destekleme, oyun ve eğitim yaratıcılığın gelişiminde önemlidir. Tüm dil aktiviteleri, bilimsel ve sosyal çalışmalar, dramatik oyunlar ve sanatsal faaliyetler çocukta öğrenme ve yaratıcılığının gelişmesini destekler (Yeşilyurt, 2020). Nedensel ilişkiler kurma, sistemler arasındaki ilişkileri tanımlama, ileriye dönük varsayımlar yapma, uzay ve zamandaki nesnelere çelişen özelliklerini ayırma gibi sınıflandırmalar yapmanın yaratıcı düşünmenin gelişebilmesine olanak sağladığını belirten Xamidovna, çocuklarda yaratıcı düşünmenin gelişebilmesi için; nesnelere, durumları ve olayları çeşitli temellere göre sınıflandırmanın önemini vurgulamıştır (Xamidovna, 2021). İnsan ilerlemesinin itici güçlerinden ve 21. yüzyılın temel becerilerinden biri (Gu ve ark., 2019; Ramón & Chacón-López, 2021; Yıldız & Yıldız, 2021) olarak kabul edilen yaratıcı düşünmenin çocukluk döneminde gelişebilmesi için, oyun temelli uygulamaların yapılması, sağlıklı akran ve ebeveyn-çocuk etkileşiminin sürdürülmesi, okul içi ve okul dışı ortamlarda öğrenmenin var

olduğunun farkedilmesi ve uygun öğrenme ortamlarının oluşturulması önerilmektedir (Mercan, 2022; Early Childhood Guide, 2019).

Çocukta Yaratıcılığın Gelişiminde Oyun, Oyuncak ve Sanatın Önemi

Oyun; hayal gücü, içgörü, problem çözme, farklı düşünme, duyguyu deneyimleme ve tercih yapabilmeyi sağlayarak çocukta yaratıcılığın gelişmesinde rol oynar. Çocuklar oynadıkları oyunları geliştirirken hayal güçlerini kullanırlar ve bu süreçte çocukların yaratıcılıkları da gelişir. Okul öncesi dönemdeki çocukların yaratıcı potansiyellerinin gelişiminde oyunun önemli rolü vardır. Oyun sırasında çocuk dikkatini kendisini ilgilendiren şeylere odaklamakta, özgür ve bağımsız olabilmektedir. Böylece çocuk hayal gücü, merak ve öğrenme arzusunu artırabilir. Oyun; çocuğu sürekli bir şeyler yapmaya, oyuncaklar aramaya, tamir etmeye ve coşkuyla birşeyleri bir araya getirmeye sevk ederek, çocuğun bilgisinin genişlemesine ve düşüncelerinin aktif hale gelmesine olanak verir (Inomjonovna, 2023; Yeşilyurt, 2020).

Nitelikli bir oyun ortamının kurulması ve nitelikli oyuncakların varlığı, çocuğun yaratıcılığının gelişmesinde rol oynayan çevresel etkenlerdir. Çocukların belleğinde var olan bilgilerin yeni bilgiler ile bağlantısının kurulmasında, hayal gücü aktif rol oynar ve hayal gücü ile oluşturulan oyunlar, çocuğun yaratıcılığını destekleyen aktivitelerin başında yer alır (Özer & Yıldırım Polat, 2019). Sanat, hayal gücünün ve yaratıcılığın etkin bir şekilde kullanıldığı, duyguların ve düşüncelerin estetik olarak sunulduğu bir iletişim aracıdır. Sanatsal etkinlikler çocuklarda yaratıcılığın gelişiminde önemli rol oynamaktadır. Çocukların okul öncesi dönemde yaptıkları sanatsal etkinlikler, var olan beceri ve yetenekleri farkına vardırarak aslında çocuğun yaratıcılığını şekillendirmektedir. Okul öncesi eğitimde çocuklara uygulanan sanat ve yaratıcılık ile ilgili etkinliklerin çocuklarda soyut düşünme becerileri kazandırdığı, duyuşsal gelişimlerine olumlu katkı sağladığı ve psikomotor becerilerini geliştirdiği belirtilmektedir (Bulut, 2020; Dinçeli, 2020; Inomjonovna, 2023; Yazıcı ve ark., 2016).

Çocukla ilgili sanat denilince akla gelen ilk şey, çocukların resim çizmeleridir. Çocuklar çizdikleri bu resimler ile kendilerini yansıtırken, aynı zamanda olaylar hakkındaki duygu ve düşüncelerini de ifade ederler (Aydın, 2017). Çocukların özgürce yapabileceği sanatsal çalışmalar (boyalar, kalemler, yoğurma malzemeleri, artık geri dönüşüm materyalleri, bloklar), müzik çalışmaları (müzik dinleme, ritim tutma, şarkı söyleme, sesleri keşfetme ve çeşitli sesler oluşturma, enstrüman kullanma), yaratıcı danslar, dramatik oyunlar, şiir-tekerleme söyleme/dinleme gibi birçok etkinlik, çocuğun yaratıcılığını geliştirmede rol oynar (Çeliköz, 2017; Inomjonovna, 2023; Özer & Yıldırım Polat, 2019). Bu etkinliklerden biri olan masal, çocukların yaratıcılığını geliştirmede bir araç olarak kullanılabilir. Çünkü yaratıcılığın ortaya çıkması bireyin rüya görmesi ya da hayal kurması ile ilgilidir. Çocuklar bunu en güzel oynadıkları oyunlarla, dinledikleri masallarla gerçekleştirebilir ve yaratıcılıkları gelişebilir (Gökalp, 2016; Kara & Şençiçek, 2015).

Yaşanılan ortam, eğitim, aile ve çevreden alınan destek çocukta yaratıcılığın gelişimiyle ilişkilidir. Okul çağı çocuklarında sınıf ortamı yaratıcılık gelişimini olumlu ya da olumsuz etkileyebilmektedir. Sınıf ortamında bulunan malzeme, oyuncak ve materyaller çocukların yaratıcı düşüncelerini destekleyerek çocukların fikirlerini görselleştirme ve duygularını ifade etmesine olanak sağlar (Gökalp, 2016; Yuvacı & Dağlıoğlu, 2018). Çocukların yaratıcılığının engellenmesinin önüne geçebilmek için, eğitim ortamlarının rahat, eğlenceli, farklı çözüm yolları bulmayı özendirilen ve çocuğu hata yapma korkusu ve kaygısından uzaklaştıran ortamlar şeklinde düzenlenmesine önem verilmelidir. Ancak, çocukların okula başlaması ile yeni bir okul ortamı, ortamdaki kurallar ve otorite, çocukların yaratıcılığında bir duraklamaya neden olabilir. Ergenlik dönemine kadar gelişen yaratıcılık, çevresel faktörlerin etkisiyle bundan sonra ya olduğu gibi kalabilir ya da düşmeye başlayabilir (Özer & Yıldırım Polat, 2019; Senemoğlu, 2020). Çocukların kişisel ilgi ve ihtiyaçlarını karşılayan, kişisel deneyim ve bilgilerine değer

veren öğrenme ortamları, çocukların entellektüel yetenekleri, duygusal, estetik ve yaratıcı eğilimlerini keşfetmeye yardımcı olabilir (Turdiyeva, 2021).

Pediatric Hemşireliğinde Yaratıcı Oyunun Önemi

Yaratıcı düşünme, kişisel özellikler, bilişsel yetenekler, sosyal ortamlar ve öğrenme ortamları gibi çeşitli karmaşık faktörlerden etkilenen bir süreçtir (Lucchiari ve ark., 2019). Hastalık ve hastaneye yatma çocuklarda önemli bir stresör kaynağıdır. Yaşanılan fiziksel hastalıklar aynı zamanda çocukların psikolojik durumlarını ve sosyal uyumlarını olumsuz etkileyebilmektedir. Bunun yanı sıra, hastalık ve hastaneye yatış sürecinde çocuklar aileden ayrılma, bedensel yaralanma, ağrı ve kontrol kaybı hissi deneyimleyebilirler. Ayrıca, hastalık yönetimi ve hastaneye yatış çocuklar için tanımadığı yeni bir çevre ve yeni kurallar anlamına gelebilir. Bu da çocuklarda stres, öfke, kızgınlık, anksiyete ve iletişim sorunları gelişmesine neden olabilir (Gündüz ve ark., 2016; Merck & McElfresh, 2017; Pekyigit ve ark., 2021; Yayan & Zengin, 2018). Çocukların hastane ortamında geçirdikleri uzun saatler, çocukların doğal yaratıcılığını ve sözel iletişimlerini etkilemektedir. Bu nedenle çocuklar kendilerini ifade etmek için oyun, müzik, hikaye/masal gibi etkinlikleri kullanabilirler (Raybin ve ark., 2023).

Çocukların korkularını ve endişelerini yönetmelerine ve kendilerini ifade etmelerine yardımcı olan oyun, hastalık ve hastaneye yatış sürecinin getirdiği olumsuz deneyimlerle baş etmelerine de yardımcı olabilir. Çocuklar kuklalar, yazılar, resimler ve oyuncaklar/figürler (çizgi film, masal ve animasyon karakterleri) kullanarak korkularını ve kaygılarını dile getirirken yaratıcı düşüncelerini de oyunlarla yansıtabilirler (Burns Nader & Hernandez Reif, 2016). Çocukların gelişiminde önemli olan oyun aktivitesinin hastaneye yatış sürecinde kesintiye uğraması, çocuğun yaratıcılığını da etkileyebilir. Çocuğun gelişimini desteklemek ve yaratıcılığını devam ettirmek için hayal gücünün kullanılmasını sağlayan oyunları hastaneye yatan çocuklarda kullanarak bu oyunlar aracılığı ile çocuğun hastaneye uyumu ve kendini ifade etmesi sağlanabilir ve çocuğun tedavi planı ve hemşirelik bakımı buna göre şekillenebilir.

Çocukların işlemlere hazırlanması için ve işlemlerden sonra rahatlamasını sağlamak için yaratıcı oyun kullanılabilir (Caleffi ve ark., 2016). Yapılan bir çalışmada, oyun ile bakım alan çocukların daha az olumsuz duygu sergiledikleri ve kaygı düzeylerinin düşük olduğu belirlenmiştir (Li ve ark., 2016). Hemşireler hastanede yatan çocuklarla sık sık kâğıttan uçak yapmak, boyama, masa oyunları (monopoly, strateji oyunları) oynamak, çocuklarla müzik söyleyip dans etmek gibi yapılandırılmamış diğer oyunları da kullanarak daha iyi bir hastane deneyimi geçirmesini sağlayabilirler (Schleisman & Mahon, 2018). Yine bir kukla sayesinde, skeçlerde rol yapma ya da yazı yazdırma gibi birçok yöntemle çocuklar hastaneye yatış deneyimi ile ilgili düşüncelerini rahatlıkla ifade edebilirler (Burns Nader & Hernandez Reif, 2016).

Hastaneye yatan çocuklarda resim çizme, cümle tamamlama ya da üç dilek testi gibi çocuğun iç dünyasını ve yaratıcılığını yansıtan oyunlar ile bilgiler toplanabilir (Çavuşoğlu, 2013; Hockenberry ve ark., 2021). Kendi çizdiği resimler ile hikâyeler anlattırılması; çocuk ve hemşire arasında güven duygusunu ve iletişimi sağlayarak çocuğun duygularını ifade etmesine olanak sağlar. Cümle tamamlama testinde çocuklar akıllarına ilk gelen cümleler ile duygularını ve hastalıkla ilgili düşüncelerini de paylaşabilirler (Yayan & Zengin, 2018). Yaratıcı oyunda kullanılan bir diğer teknik olan üç dilek testinde çocuğa “eğer dünyada üç şeye sahip olabilseydin bunlar neler olurdu?” gibi soru sorularak, yine çocuğun duygu ve düşüncelerini ifade etmesi sağlanabilir (Çavuşoğlu, 2019; Çelebi ve ark., 2015). Pekişit ve arkadaşları cümle tamamlama testini kullanarak yaptıkları çalışmada, okul çağı çocukları hastaneye yatmanın kendilerinde kötü, korkunç bir deneyim ve üzücü bir duygu yarattığını belirtmişlerdir (Pekişit ve ark., 2021).

Özellikle duygularını ifade etmelerini ve iletişimlerini desteklemek için hemşirelerin kanserli çocuklarda, yaratıcı sanatları bir terapi olarak kullanmasının gerekliliği vurgulanmaktadır (Frygner Holm ve ark., 2020). Kanserli çocuklarda yaratıcı sanat terapisinin

başa çıkmayı kolaylaştırdığı ve iletişim sağladığı belirtilmektedir (Raybin ve ark., 2020). Teksöz ve arkadaşları da 8-12 yaş grubu ile yaptıkları bir çalışmada yaratıcı oyunun hemşire-çocuk ilişkisini ve bakımdan memnuniyet düzeylerini iyileştirdiğini belirlemişlerdir (Teksöz ve ark., 2017). Yaratıcı oyun yöntemlerinin hastanede yatan çocuklara hemşireler tarafından rahatlıkla uygulanabileceği, çocukla güven duygusunun gelişmesine yardımcı olabileceği, iletişimi kolaylaştıracağı ve çocukların duygularını, düşüncelerini ifade etmelerine olanak tanıdığı söylenebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yaratıcı yeteneklerini kullanabilmelerine fırsat vererek, gelişim dönem özelliklerine ve bireysel farklılıklarına önem vererek çocukların özgüvenlerinin gelişmesine ve yaratıcı yetenekleri ile ürettiklerine destek olunmalıdır. Çocukların yaratıcılık özelliklerini sergileyebilmeleri için gerekli ortamlar (okul, aile, sosyal aktivite) hazırlanmalı ve çocukların yaratıcılığı pekiştireçlerle desteklenmelidir. Örneğin, medya kanalları aracılığı ile yaratıcı düşünmenin önemini ve gerekliliğini anlatan kamu spotu şeklinde reklamların çoğalmasını ve yayınlanmasını sağlayarak çocuğun gelişiminde rol oynayan birey ve çevrelerin konuya dikkati çekilebilir.

Çocuklar bazen kendilerini direk ifade edemezler, dolaylı ya da yansıtıcı şekilde ifade ederler. Bu nedenle yaratıcı oyunlar çocukların kendilerini ifade etmelerine yardımcı olabilir. Çocukların yaratıcılığını desteklemek için sahada;

- Okul öncesi dönemde yaratıcı düşünmeyi geliştirici oyunlar oynatmak,
- Yaratıcı düşünmeyi destekleyen yaratıcı drama, eğitici drama ve sanat eğitimi faaliyetlerini artırmak,
- Ev ve okul ortamında çocuğun gelişimine uygun keşfedici ve sanatsal etkinliklere yer vermek,

- Çocukların yaratıcılığını destekleyen ve etkileyen faktörlere ilişkin farkındalık oluşturmak için okul ve aileler ile iş birliği yapmak önemlidir.

Çocuğun gelişimini desteklemek ve yaratıcılığını devam ettirmek için hayal gücünün kullanılmasını sağlayan oyunları hastaneye yatan çocuklarda kullanarak bu oyunlar aracılığı ile çocuğun hastaneye uyumu ve kendini ifade etmesi sağlanabilir ve çocuğun tedavi planı ve hemşirelik bakımı buna göre şekillenebilir. Bu nedenle, çocukların yaratıcılığını desteklemek için kliniklerde;

- Yaratıcı düşünceyi destekleyen oyun, oyuncak ve sanatsal figürleri artırmak,
- Gelişim dönemlerine uygun yaratıcı düşünceyi destekleyen oyun grupları kurmak,
- Hikayeler ve masallar gibi okuma kitaplarını hastane ortamında yaygınlaştırmak,
- Akranları ile bir arada olabileceği oyun odası ve hastane okulları oluşturmak,
- Çocukların ilgilerini ve gelişim özelliklerini merkeze alan, çocuğun etkinlik, araştırmacılık ve problem çözmesine önem veren ve kararlarını ön plana çıkaran klinik ortam yaratmak önerilebilir.

YAZAR KATKI ORANI

Fikir/kavram: EU, ÖÇ, EE; Tasarım: EU, ÖÇ, EE; Veri toplama: EU, ÖÇ, EE; Veri işleme: EU, ÖÇ, EE; Analiz ve/veya Yorum: EU, ÖÇ, EE; Kaynak tarama: EU, ÖÇ, EE; Makalenin yazımı: EU, ÖÇ, EE; Eleştirel İnceleme: EU, ÖÇ, EE

ÇIKAR ÇATIŞMASI

Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

FİNANSAL DESTEK

Herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.

HAKEM DEĞERLENDİRMESİ

Dış bağımsız.

KAYNAKLAR

Aksoy, M., & Aksoy, A.B. (2023). An investigation on the effects of block play on the creativity of children. *Early Child Development and Care*, 193(1), 139-158.

- Aydın, U. Ö. (2017). Okul öncesi resim eğitiminde çocuğun çizgisel gelişimi (2-7 yaş). *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(6), 2215-2228.
- Bulut, A. (2020). Okul öncesi öğretmenlerinin sanat ve yaratıcılık kavramlarına ilişkin algıları. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(3), 913-920.
- Burns Nader, S., & Hernandez Reif, M. (2016). Facilitating play for hospitalized children through child life services. *Children's Health Care*, 45(1), 1-21.
- Caleffi, C. C. F., Rocha, P. K., Anders, J. C., Souza, A. I. J. D., Burciaga, V. B., & Serapião, L. D. S. (2016). Contribution of structured therapeutic play in a nursing care model for hospitalised children. *Revista Gaucha de Enfermagem*, 37(2), e58131.
- Çavuşoğlu, H. (2013). *Çocuk sağlığı hemşireliği*. Sistem Ofset Yayınevi.
- Çelebi, A., AYTEKİN, A., KÜÇÜKOĞLU, S., & ÇELEBİOĞLU, A. (2015). Hastanede yatan çocuk ve oyun. *Journal of Dr. Behcet Uz Children's Hospital*, 5(3), 156-160.
- Çeliköz, N. (2017). Okul öncesi dönem 5-6 yaş çocuklarının yaratıcılık düzeylerinin incelenmesi. *Yıldız Journal of Educational Research*, 2(1), 1-25.
- Dere, Z. (2019). Investigating the creativity of children in early childhood education institutions. *Universal Journal of Educational Research*, 7(3), 652-58.
- Dinçeli, D. (2020). Yaratıcılık ve sanat. *Sanat Eğitimi Dergisi*, 8(1), 43-55.
- Early Childhood Guide (2019). *21st century learning for early childhood guide. partnership for 21st century learning: A network of Battelle of Kids*.
<http://static.battelleforkids.org/documents/p21/P21EarlyChildhoodGuide.pdf>
- Eker, A., Sak, U. (2016). Yaratıcı zıt düşünme tekniğinin (YAZID) sosyal geçerliği. *Türk Üstün Zeka ve Eğitim Dergisi*, 6(2), 71-87.
- Frygner-Holm, S., Russ, S., Quitmann, J., Ring, L., Zyga, O., Hansson, M., Ljungman, G., & Höglund, A. T. (2020). Pretend play as an intervention for children with cancer: A

- feasibility study. *Journal of Pediatric Oncology Nursing*, 37(1), 65-75.
<https://doi.org/10.1177/1043454219874695>
- Gökalp, M. (2016). Çocukta yaratıcılık ve yaratıcı çocuk etkinliklerinin “Yaratıcılık ve geliştirilmesi” dersinde okul öncesi bölümü öğrencilerine olan etkisi (Samsun Eğitim Fakültesi Örneği). *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(3), 25-36.
- Gu, X., Dijksterhuis, A., & Ritter, S. M. (2019). Fostering children’s creative thinking skills with the 5-I training program. *Thinking Skills and Creativity*, 32, 92-101.
- Gündüz, S., Yüksel, S., Aydeniz, G. E., Aydoğan, R. N., Türksoy, H., Dikme, İ. B., & Efendiler, İ. (2016). Çocuklarda hastane korkusunu etkileyen faktörler. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 59(4), 161-168.
- Güven, Y., & Karasulu Kavuncuoğlu, M. (2020). Okul öncesi dönem çocukların yaratıcılık düzeyleri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 37-53.
- Hockenberry, M. J., Wilson, D., & Rodgers, C. C. (2021). *Wong's essentials of pediatric nursing-e-book*. Mosby Elsevier.
- Inomjonovna, R. I. (2023). Development of creative ability and imagination in children. *Journal of New Century Innovations*, 22(1), 108-112.
- Kara, Ş., & Şençiçek, S. (2015). Yaratıcı çocuk yetiştirmede problemler ve çözüm önerileri. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 90-97.
- Li, W. H., Chung, J. O. K., Ho, K. Y., & Kwok, B. M. C. (2016). Play interventions to reduce anxiety and negative emotions in hospitalized children. *BMC Pediatrics*, 16(1), 1-9.
- Lucchiari, C., Sala, P. M., & Vanutelli, M. E. (2019). The effects of a cognitive pathway to promote class creative thinking. An experimental study on Italian primary school students. *Thinking Skills and Creativity*, 31, 156-166.

- Mercan, Z. (2022). Erken çocukluk döneminde 21. yüzyıl becerileri. *Muallim Rifat Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 87-105.
- Merck, T., McElfresh P. B. (2017). Family-centered care of the child during illness and hospitalization. In Hockenberry M. J., Duffy, E.A., & Gibbs, K. (Eds.), *Wong's nursing care of infants and children*. (pp. 554-571). Mosby Elsevier.
- Onur, D., & Zorlu, T. (2017). Yaratıcılık kavramı ile ilişkili kuramsal yaklaşımlar. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 1535-1552.
- Özer, M., & Yıldırım Polat, A. (2019). Okul öncesi dönemde yaratıcılığı geliştirmeye yönelik farklı sosyoekonomik düzeydeki ebeveyn deneyimlerinin incelenmesi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(3), 1309-1327.
- Early Childhood Guide (2019). *21st century learning for early childhood guide. partnership for 21st century learning: A network of Battelle of Kids*.
<http://static.battelleforkids.org/documents/p21/P21EarlyChildhoodGuide.pdf>
- Pekyiğit, A., Yıldız, D., Fidancı, B. E., & Bağrıyanık, B. Ç. (2021). Hastanede yatan çocuklarda yaratıcı oyun yöntemi ile hastalık ve hastane kavramı: Niteliksel bir çalışma. *Çocuk Dergisi*, 21(2), 175-182.
- Ramón, L. N., & Chacón-López, H. (2021). The impact of musical improvisation on children's creative thinking. *Thinking Skills and Creativity*, 40, 100839.
<https://doi.org/10.1016/j.tsc.2021.100839>
- Raybin, J. L., Barr, E., Krajicek, M., & Jones, J. (2020). How does creative arts therapy reduce distress for children with cancer? A metasynthesis of extant qualitative literature. *Journal of Pediatric Oncology Nursing*, 37(2), 91-104.
- Raybin, J. L., Zhou, W., Pan, Z., Hendricks-Ferguson, V. L., & Jankowski, C. (2023). Creative arts therapy among children with cancer: Symptom assessment reveals reduced anxiety. *Cancer Nursing*, 47(1), 12-19. <https://doi.org/10.1097/NCC.0000000000001186>

- Sak, U. (2018). *Yaratıcılık gelişimi ve eğitimi*. Vizetek Yayıncılık.
- Schleisman, A. S., & Mahon, E. (2018). Creative play: A nursing intervention for children and adults with cancer. *Clinical Journal of Oncology Nursing*, 22(2), 137-140.
- Senemoğlu, N. (2020). *Gelişim öğrenme ve öğretim kuramdan uygulamaya*. Anı Yayıncılık.
- Teksöz, E., Bilgin, I., Madzwamuse, S. E., & Oscakci, A. F. (2017). The impact of a creative play intervention on satisfaction with nursing care: A mixed-methods study. *Journal for Specialists in Pediatric Nursing*, 22(1), e12169.
- Turdiyeva, M. J. (2021). Model for developing the creative abilities of preschool children based on a person-centered approach. *Builders of The Future*, 1(1), 10-14.
- Walia, C. (2019). A dynamic definition of creativity. *Creativity Research Journal*, 31(3), 237-47.
- Xamidovna, R. I. (2021). Play as a means of developing the creative abilities of Preschool Children. *Middle European Scientific Bulletin*, 10, 377-83.
- Yayan, E. H., & Zengin, M. (2018). Çocuk kliniklerinde terapötik oyun. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(1), 226-233.
- Yazıcı, E., Yaman Baydar, I., & Pınarcık, Ö. (2016). Okul öncesi öğretmenlerinin sanata ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *e-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7(3), 74-88.
- Yeşilyurt, E. (2020). Yaratıcılık ve yaratıcı düşünme: Tüm boyut ve paydaşlarıyla kapsayıcı bir derleme çalışması. *International Journal of Society Researches*, 15(25), 3874-3915.
- Yıldız, C., & Yıldız, T. G. (2021). Exploring the relationship between creative thinking and scientific process skills of preschool children. *Thinking Skills and Creativity*, 39, 100795.
- Yuvacı, Z., & Dağlıoğlu, H. E. (2018). Okul öncesi eğitim alan çocukların ve buldukları sınıf ortamının yaratıcılık düzeyleri arasındaki ilişkisinin incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 2(2), 234-256.